

Τρόπος Α'.

Ὁ Σοπράνος ψάλλει κατὰ τὸν ἦχόν του τὸ ἄσμα. Ὁ Σεκόντος συμπάλλει ταυτοχρόνως καὶ ταυτοσυλλάβως διὰ φωνῆς ὀξυτέρας ἢ βαθυτέρας κατὰ τὸ μέτρον. Ὁ τενόρος συμπάλλει διὰ βαρείας καὶ ὁ βαθύφωνος συμβοηθεὶ χαμηλότερον πάντων. Ἐνίοτε γίνεται καὶ πέμπτον μέρος ὀνομαζόμενον φαλσέτο, ἀλλ' εἰς τὸ τέλος πάντοτε τῆς ψαλμωδίας διὸ καὶ ὀνομάζεται καὶ φινάλε.

Τρόπος Β'.

Ὁ Σοπράνος ψάλλει κατὰ τὸν ἦχον τὸ ἄσμα, ὁ κοντράλτος συμπάλλει ταυτοχρόνως καὶ ταυτοσυλλάβως διὰ φωνῆς ὀξυτέρας τοῦ πρώτου, ὁ τενόρος συμπάλλει ὁμοιοτρόπως διὰ φωνῆς βαθυτέρας τοῦ δευτέρου, ὁ βαθύφωνος συμβοηθεὶ διὰ φωνῆς βαθυτέρας πάντων. Οὗτος ὁ δεύτερος τρόπος ἐθεωρεῖτο ἄλλοτε ἐπισημότερος, ἐκτελούμενος εἰς πανηγύρεις καὶ καλούμενος ἰδίᾳ μουσικὴ—musica.—Εἰς τὰς ἐκκλησίας χωρίζονται οἱ ἱεροψάλται εἰς δύο χορούς, κατὰ τὸ σύστημα τῆς ὁρθοδ. ἐκκλησίας, δηλαδὴ τέσσαρες ἐκ δεξιῶν καὶ τέσσαρες ἐξ ἀριστερῶν, ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλοις, ἐπαναλαμβάνοντος ἐκάστου ψάλτου τοῦ καλλιτέρου μέρους, τὸ ὁποῖον ἢ ἱκανότης κηὶ ἢ φωνὴ ἐπιτρέπουσιν αὐτοῖς, ὡς λέγει ὁ Γριτζάνης (1). Οἱ Ἐπτανήσιοι ἱεροψάλται διακρίνονται διὰ τὴν ὥραν φωνῶν αὐτῶν. Ἡ κρητικὴ μουσικὴ ἐν Ζακύνθῳ ἔφθασεν εἰς ἡν κατάστασιν εἶνε δήμερον, διότι εἶνε φύσις ἐπιδεκτικὴ ἀρμονίας καὶ ὠφελεῖται ἐκ τῆς ἰταλικῆς μουσικῆς, λαμβάνουσα ποσактῶς ἐξ ἐκείνης ὅ,τι ὁ ψάλτης θέλει καὶ βούλεται.

(Ἔλεται τὸ τέλος)

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

(4) Πρβλ. Περὶ τῆς τῶν Ἰονίων Νήσων ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν Ἑθνικῇ Ἡμερολογίᾳ Μ. Π. Βρετοῦ, ἐν Παρίσι τοῖς 1868.

ΕΣΥ

Ἐκεῖνος ὅπου μ' ἔμοθε νὰ ζῶ,
Νὰ νοιώθω, νὰ πιστεύω, ν' ἀγαπῶ,
Ποῦ μ' ἔμεινε τί εἶνε ἡ χαρά,
Ὁ πόθος κι' ἡ ἐλπίδα ἡ χρυσή
Γλυκερά μου ἀγάπη, ἦσουν αὖ Ἐσύ!

Ἐκεῖνος ποῦ με κάνει νὰ πονῶ,
Νὰ σβύνω, νὰ χλωμαίνω, νὰ θρηνηῶ,
Ποῦ πῆξε κάθε ψεύτρα μου χαρά
Καὶ λύπη μοῦ χαρίζει περισσή
Εἶσαι καὶ πάλι : ἀλλοίμονο ! Ἐσύ !

ΕΛΕΝΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

τικὴ κυριαρχία, οὐ μόνον ἐξηκολούθει ὁ βενετικὸς βίος, ἀλλὰ καὶ πρόοδος προσέτι νέα ἐγένετο ἐγκαυθα ὑπὸ τῶν εἰς αὐτὰς προσφύγοντων Κρητῶν. Ἐκ παραλλήλου ἡ μουσικὴ καλλωπισθεῖσα αὐτόθι ὑπὸ τῶν Κρητῶν ἐψάλλετο ἀρμονικώτατα ἐν πάσαις ταῖς Ἰονίσις νήσοις Ζακύνθῳ, Κερκύρᾳ, Κεφαλληνίᾳ, Λευκάδι, Κυθήροις, Ἰθάκῃ καὶ Παξοῖς ὡς ἐχούσαις καθ' ὅλον τὴν αὐτὴν χρονίαν πολιτικῶς τε καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐπὶ Ἑνετοκρατίας. Ἀλλ' ὅμως ὁ παρὰ πάντων τῶν ὀρθοδόξων ὀφειλόμενος σεβασμὸς πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμῶν μητέρα τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἡ ὁχέσις τῆς μιᾶς μουσικῆς πρὸς τὴν ἑτέραν, ὥσπερ δύο κλάδων ἐκ τοῦ αὐτοῦ κορμοῦ, ὁ ὄγκος τοῦ ὅλου ἔθους ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν μικρότητα ἑπτὰ μόνον νήσων καὶ ἑτεραι ἐθνικαὶ ἀφορμαὶ ἐπέδρασαν μεγάλως, ὥστε πρὸς τῇ Κρητικῇ μουσικῇ νὰ εἰσαχθῇ ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν εἰς Ἐπτανήσον καὶ ἡ Κωνσταντινοπολιτικὴ μουσικὴ ποῦ μὲν καθ' ὁλοκλήριαν ποῦ δὲ ἐν μέρει κατὰ τινὰς περιστάσεις. Κυρίως ἀπὸ τοῦ 1766, ὅτε ἐξεργάγη ἡ πρώτη ἐν Ἐλλάδι ἐπανάστασις, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς βεβαία ἡ εἰς τὴν Ἐπτανήσον εἰσαγωγὴ καὶ τῆς Κωνσταντινοπολιτικῆς μουσικῆς. Διότι τότε κατέφυγον αὐτόσε καὶ ἰδίως εἰς Ζάκυνθον πλεῖσται ξένοι Ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι καὶ μάλιστα ἐκ Πελοποννήσου, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀπεκατεστάθησαν διὰ παντός ἐν τῇ νήσῳ. Ἡ ἀποικιστικὴ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρωτίστη ἀφορμὴ τῆς εἰς τὴν Ἐπτανήσον εἰσαγωγῆς καὶ τῆς Κωνσταντινοπολιτικῆς μουσικῆς, διότι ὅλοι οἱ ξένοι τότε δὲν εὐηρεστοῦντο εἰς τὴν ἐγχώριον ἀρμονικὴν ψαλμωδίαν, εἰδιόμενοι ὄντες εἰς τὸ Ἀσιανίζον μονότονον ὕψος τῆς Πολιτικῆς μουσικῆς. Εἰς τὴν Κέρκυραν δὲν εἰσῆχθη ὅλως διόλου ἡ Κωνσταντινοπολιτικὴ μουσικὴ, εἰμὴ εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, τὴν Παναγίαν τῶν Ξένων. Ψάλλεται αὐτόθι ἡ Κρητικὴ—διὰ κερκυραϊκοῦ ὕψους—μουσικὴ καθ' ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν κατὰ τε τὰς χαρμοσύνους καὶ πενθήμους ἡμέρας. (Ἐλπίς ἐνθ' ἄνωγ.).

Ἡ κρητικὴ μουσικὴ, ὡς ἡ πολιτικὴ ἔχει ὀκτῶ ἦχους, ἥτοι πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον, πλάγιον α', πλάγιον β', βαρὺν καὶ πλάγιον δ'. ψαλλομένους καὶ κατὰ τὰ τρία μέλη ἦχον κατὰ τὸ στιχνηρατικόν, εἰρημοζυγικόν καὶ παπαδικόν. Πρὸς τούτοις ἔχει τὰ τρία συστήματα, ἥτοι τὸ διαπαδῶν, τὴν τετραφωνίαν, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ τροχός καὶ τὴν τριφωνίαν. Διαφέρει ἡ κρητικὴ μουσικὴ τῆς πολιτικῆς μόνον ὅτι ἡ κρητικὴ ψάλλεται διὰ τετραφώνου ὥραιας ἀρμονίας, ἐνῶ ἡ πολιτικὴ ψάλλεται διὰ μονοτόνου ρινικῆς μελωδίας.

Οἱ Ζακύνθιοι ἱεροψάλται ἐνίοτε λαμβάνουσιν ὥραιαν μελωδίαν καὶ τὴν προσαρμύζουσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν. Ἡ κρητικὴ μουσικὴ δὲν εἶνε μόνον μελωδική, ἀλλὰ καὶ ἀρμονική, ἅτε ἐκτελούμενη καὶ τετραφώνως, δῆλα δὲ καθ' ἀρμονίαν τεχνιέντως. Τὰ μέρη τῆς κρητικῆς μουσικῆς εἶνε τέσσαρα :

α'.	Σοπράνον	ἢ	πρίμο
β'.	Σεκόντο	ἢ	κοντράλτο
γ'.	Σοττάνα	ἢ	τενόρος
δ'.	Μπάσο	ἢ	βαθύφωνος

Τὸ πρῶτον μέρος εἶνε ἡ βάσις τῆς ψαλμωδίας. Ἡ μουσικὴ αὕτη ἐκτελεῖται κατὰ δύο τρόπους ἀρμονίας.